

Abstrakt

Práce se věnuje obrazům dvou klíčových „Druhých“ v České republice v druhé dekádě její existence: komunistů a Romů. Ukazuje, jaké charakteristiky jim byly přisuzovány, na základě jakých atributů byli konstruováni jako hrozba a do jakých mocenských vztahů byli stavěni vůči zbytku společnosti. Cílem práce je také ukázat, na jakých hodnotách je společnost rekonstruována v diskurzech, které provádějí různé formy vyloučení těchto „Druhých“.

Úvodní kapitola shrnuje formou interpretačních sond do klíčových autorů (zejména Palacký, Kundera a Pithart) český vztah k historicky významným „Druhým“: Němcům, Rusům a Slovákům. Následuje metodologická kapitola, která představí východiska analýzy v kritické analýze diskurzu (zejména Wodak a Jäger) a ve foucaultovské analýze diskurzu (zejména Lensen). Tato východiska jsou kombinována s konceptem morální paniky, který představuje třetí kapitola, včetně diskuse jeho problematických míst.

Analytické kapitoly se věnují volbě prezidenta Václava Klause a následné debatě o roli komunistů (únor – červen 2003) a reakcím společnosti na etnicky kontextualizované násilí ve Šluknovském výběžku. Rekonstruují jednotlivé klíčové prvky v debatě, důležitá argumentační *topoi* a strukturující metafory.

V první analýze je ukázáno, jak je komunismus zpodobňován jako projev té části české společnosti, které nedokáže naložit se svobodou. Antikomunismus tu hraje roli sebeobraného postoje přirozené elity a především hodnot, které jsou základem demokracie, ale které někdy mohou být demokratickými procedurami ohroženy. Ve druhém případě jsou „nepřizpůsobiví Romové“ rozeznáni jako protiklad „slušné a produktivní většině“. To implikuje nejen jejich znehodnocení jakožto neplnohodnotných členů civilizace práce, ale také podřadné postavení – u příslušníků většiny se „slušnost“ předpokládá a konstatuje opak, Romové naopak musejí dokazovat, že jsou „slušní“.